

Sygn. akt I UK 313/18

POSTANOWIENIE

Dnia 24 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania J. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 24 września 2019 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego 240 zł (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 lipca 2017 r. Sąd Okręgowy w K. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 3 marca 2016 r. i przyznał J. K. emeryturę od dnia 1 lutego 2016 r. Zaliczenie spornych okresów pracy w Przedsiębiorstwie Montażu Instalacji Przemysłu Węglowego „W.” w B. w okresie od dnia 2 sierpnia 1971 r. do dnia 31 sierpnia 1972 r., w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „P.” w okresie od dnia 16 maja 1975 r. do dnia 30 lipca 1977 r. łącznie z okresem służby wojskowej, w (...) Przedsiębiorstwie Instalacji Przemysłowych w okresie od dnia 4 czerwca 1979 r. do dnia 15 września 1979 r., w Przedsiębiorstwie Montażu Elektrowni i Urządzeń Przemysłowych „E.” w W. od dnia

20 września 1979 r. do dnia 7 stycznia 1980 r. oraz w Zakładzie Instalacji Sanitarnych i CO B. w okresie od dnia 2 maja 1983 r. do dnia 30 listopada 1987 r., do stażu pracy w warunkach szczególnych pozwoliło bowiem na ustalenie, że ubezpieczony posiada łącznie ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych i spełnia przesłanki, od których uzależnione jest nabycie prawa do emerytury.

Sąd Apelacyjny wskazał, że apelacja organu rentowego oparta jest na jednej okoliczności, która jak się wydaje uszła uwagi Sądu Okręgowego. Dotyczy ona zaliczenia okresu pracy w P. od dnia 16 maja 1975 r. do dnia 30 lipca 1977 r., w czasie którego przypadał okres służby wojskowej od dnia 28 października 1975 r. do dnia 9 kwietnia 1977 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy prawidłowo zaliczył wnioskodawcy do okresów wykonywania pracy w warunkach szczególnych cały okres służby wojskowej. Jednak doliczeniu takiemu podlegać powinien tylko okres samej służby, a nie również okres przypadający pomiędzy zakończeniem służby a ponownym podjęciem zatrudnienia. Wyłączenie spornego okresu od dnia 10 kwietnia 1977 r. do dnia 6 maja 1977 r. powoduje, że pozostałe uznane okresy pracy w warunkach szczególnych nie dają wymaganych 15 lat. Okres pomiędzy zakończeniem służby a ponownym podjęciem zatrudnienia nie może być również, zdaniem Sądu Apelacyjnego, zaliczony do okresu składkowego z uwagi na niespełnienie warunków do przyjęcia „gotowości do pracy”, o której mowa w art. 81 k.p. Nadto, nawet przyjęcie gotowości do świadczenia pracy przez wnioskodawcę nie pozwoliłoby na zaliczenie tego okresu do pracy w warunkach szczególnych. Założeniem przepisów stanowiących podstawę przysługiwania prawa do emerytury w obniżonym wieku w związku ze świadczeniem pracy w warunkach szczególnych, jest zaliczanie do okresów tej pracy tylko czasu faktycznego wykonywania pracy w narażeniu na oddziaływanie warunków uznanych przez ustawodawcę za szczególnie uciążliwe dla zdrowia. W sytuacji, w której pracownik nie wykonuje takiej pracy, możliwość zaliczenia takich okresów wynikać musi z wyraźnego nakazu ustawodawcy. Dlatego np. takiemu zaliczeniu, mimo faktycznego nieświadczenia pracy w tym czasie, podlegają okresy służby wojskowej czy niezdolności do pracy wynikającej z choroby. Sąd Apelacyjny zwrócił również uwagę na podkreślaną w orzecznictwie okoliczność, że warunki przysługiwania prawa do emerytury w wieku obniżonym, jako stanowiące uprzywilejowanie w

stosunku do powszechnego wieku emerytalnego, muszą być wykładane ściśle i nie podlegają wykładni rozszerzającej.

Skargę kasacyjną oparto na naruszeniu prawa materialnego: art. 81 § 1 k.p. w związku z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie skarżącego na kanwie niniejszej sprawy pojawiło się istotne zagadnienie prawne, wymagające rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, sprowadza się ono do pytania: czy okres przestoju z winy pracodawcy przypadający pomiędzy zgłoszeniem gotowości do podjęcia pracy przez ubezpieczonego pracownika powracającego do pracy po zakończonej służbie wojskowej, a faktycznym ponownym podjęciem zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy, po usunięciu zawinionych przez pracodawcę przeszkód, może być zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych? W ocenie skarżącego rozstrzygając to zagadnienie należy wziąć pod uwagę w szczególności *ratio legis* przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 81 k.p. i ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania

wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (postanowienia Sądu Najwyższego; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 15/18, LEX nr 2499790). Chodzi o problem prawny, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 268/17, LEX nr 2508639).

Jeżeli skarżący jako przesłankę uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazuje występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, to powinien zagadnienie to przedstawić przez jego sformułowanie z przytoczeniem przepisów prawa, na tle których ono powstało, przytoczyć argumenty prawne prowadzące do rozbieżnych ocen prawnych, a także wykazać, że jest to zagadnienie, którego rozwiązanie jest istotne nie tylko dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy, lecz także dla praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, Legalis 1508600; z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, Legalis 1482401; z dnia 24 maja 2016 r., I CSK 666/15). Innymi słowy istotne zagadnienie prawne powinno kotwiczyć się w regulacji prawnej, która powinna zostać przeanalizowana i opracowana, tak aby to wpierw sam skarżący mógł stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2015 r., III UK 206/13). W rozpoznawanej sprawie skarżący sformułował zagadnienie prawne bez wskazania przepisu prawa, na gruncie którego się ono ujawniło.

Na marginesie rozważań zauważyć należy, że z § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wynika, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, ze względu na charakter omawianego świadczenia, przepisy rozporządzenia należy wyklądać ściśle (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29

września 2005 r., II UZP 10/05, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 21). Prawo do emerytury dla osób zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stanowi konsekwencję szybszej utraty zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy (uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 stycznia 2000 r., K 18/99, OTK 2000 Nr 1, poz. 1). Wymóg okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinien odnosić się do okresu faktycznego wykonywania takiej pracy, z pominięciem okresów wyłącznie formalnego pozostawania w zatrudnieniu, w których pracownik - zgodnie z treścią łączącego go z pracodawcą stosunku pracy - zajmuje stanowisko, z którym łączy się wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, lecz w rzeczywistości pracy tej nie wykonuje, a tym samym nie jest narażony na uciążliwość związaną z warunkami lub charakterem pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2019 r., I UK 34/18, LEX nr 2645170). Prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym to przywilej, stąd przesłanki przyznania tego prawa muszą być udowodnione w sposób niebudzący wątpliwości (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2018 r., I UK 544/16, LEX nr 2459725). Jedynie wyjątkowo okres faktycznego nieświadczenia pracy w szczególnych warunkach jest traktowany tak samo jak okres takiej pracy. Pogląd ten dotyczy okresu zasadniczej służby wojskowej i wynika z wykładni przepisów ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (pierwotnie jej art. 108, a następnie art. 120 i art. 125 oraz ponownie art. 120). Brak jest natomiast przepisu prawa pozwalającego na uznanie, że przedstawiona wyżej wykładnia może dotyczyć także okresu przypadający pomiędzy zakończeniem służby wojskowej a ponownym podjęciem zatrudnienia.

Sumą przedstawionych rozważań jest konkluzja o nie wystąpieniu przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Analiza akt i środka zaskarżenia nie upoważnia również do twierdzenia, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, doszło do nieważności postępowania, czy też skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2

k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.